

Se cuvine remarcat că, în ciuda intenției noastre de a le grupa sub un domeniu sau o direcție de cercetare, majoritatea articolelor oferă o perspectivă de abordare interdisciplinară, putând cu ușurință trece de la o categorie la alta. Multe dintre articolele prezente fac trimitere la contribuțiile științifice elaborate de-a lungul timpului de către omagiat, ceea ce subliniază valoarea științifică a acestora.

Încheiem această prezentare însușindu-ne opinia Mariei Stanciu Istrate și afirmând, fără tăgadă, că Alexandru Mareș este și va rămâne în cultura română atât prin contribuțiile prețioase ale Domniei Sale, „pentru care scoaterea din uitare a textelor românești vechi a devenit o misiune de credință” (p. 232), cât și prin admirația și prețuirea colegilor care îi dedică acest volum.

MARIA ALDEA
Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horia, 31
aldea_maria@yahoo.com

GABRIELA HAJA (ed.), *Lexicografia academică românească. Studii. Proiecte*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2017, 270 p.

Omagiind 150 de ani de la înființarea Academiei Române, Centenarul Marii Uniri și cei 50 de ani ai Departamentului de lexicologie-lexicografie din Iași, volumul *Lexicografia academică românească* editat de Gabriela Haja ne oferă mai multe perspective asupra lexicografiei și a lexicologiei românești, de la cea istorică, adoptată în *Prefață* și în câteva dintre studiile grupate sub titlul *Tradiție și actualitate*, la perspectiva cercetării lexicografice propriu-zise sau la aceea a noilor modalități de exploatare a resurselor lexicografice specifice erei digitale, cu oportunitățile pe care le oferă.

Volumul se deschide cu o *Introducere* semnată de editoarea volumului, intitulată *Contribuția lexicografilor ieșeni la Dicționarul limbii române (DLR). Rolul DLR în politica lingvistică a Academiei Române*. Pe parcursul acestei *Introduceri*, autoarea prezintă volumul, subliniind rolul lexicografilor ieșeni la realizarea proiectelor mari de cercetare fundamentală în domeniu, derulate în cadrul Academiei Române, dar și modul în care, prin proiecte de cercetare extrabugetară, în Departament s-au pus în aplicare idei inovative de cercetare, într-o perfectă sincronizare cu noile provocări ale erei digitale, precum și cu mainstream-ul disciplinei.

Volumul este împărțit în două părți. Prima parte, intitulată *Studii. Tradiție și actualitate*, reunește zece contribuții ale membrilor Departamentului de lexicologie-lexicografie ieșean, menite să puncteze aspecte importante ale cercetării în domeniu, care au constituit subiecte de interes pentru autorii lor și la care ne vom opri în continuare. În studiul *Dicționarul limbii române (DLR), dicționarul Academiei Române. Contribuția lui A. Philippide*, Gabriela Haja oferă câteva repere istorice privind realizarea lucrării fundamentale a culturii române, arătând, pe baza analizei fișelor-manuscrite, modul de lucru al lingvistului ieșean. De asemenea, prezentând comparativ câteva exemple de redactare din DLR-MS (redactat de A. Philippide) și din DA-ul lui Sextil Pușcariu, dar având în vedere și modul de redactare al DLR, Gabriela Haja observă că ceea ce s-a păstrat de-a lungul timpului este metodologia cercetării, rămasă valabilă până astăzi, când se aspiră la folosirea resurselor și a instrumentelor informatizate, dar când rigoarea științifică a cercetării presupune parcurgerea aceluiași etape: „stabilirea listei de cuvinte [...], extragerea de contexte, stabilirea sensurilor cuvintelor în contexte și gruparea contextelor după sens, stabilirea etimoanelor, documentare bazată pe bibliografie secundară (alte dicționare, studii de specialitate etc.), stabilirea relațiilor semantice interne [...] și a celor externe [...], rafinarea definițiilor” (p. 37).

Volumul continuă cu studiul Cristinei Florescu, *Dicționarul academic: sursă perenă de valorificări lexicale*, care analizează câteva aspecte privind valorificarea celei mai mari baze lexicale a limbii române, prelucrată din punct de vedere lingvistic și lexicografic. Urmează apoi cinci studii

aplicate, care se constituie în cercetări temeinice, impresionante prin acuratețea demersului științific, demonstrând larga cuprindere a profilului științific al lexicografului, conturat la confluența dintre științele lingvistice și studiile culturale. Acestea sunt : *O etimologie controversată: vorbă < (v.rom. dvorbă <) sl. dvoribă* (Carmen-Gabriela Pamfil), *Statutul locuțiunilor și al expresiilor în Dicționarul limbii române* al Academiei. *Studiu de caz – expresii din Hronograf den începutul lumii (ms. 3517) neînregistrate în DA și DLR* (Mioara Dagomir), *Noi cercetări privitoare la privitoare la Istoria lui Mihai Cantacuzino: paternitate și limba originalului* (Eugenia Dima), *Articolul în gramaticile românești din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea* (Doina Cobet), *Verbe care desemnează fenomene atmosferice în scrierea Viața și petrecerea svinților a mitropoloului Dosoftei* (Laura Manea). În continuare, studiul *Tendențe în tratarea sintagmelor specializate*, al Alinei-Mihaela Pricop, realizează un excurs teoretic bine documentat într-o problematică importantă în domeniul lexicografiei, însoțit de exemple punctuale excerptate din *Dicționarul limbii române* sau din *Dicționarul fenomenelor atmosferice*³.

Prima parte a volumului se încheie cu două contribuții care deschid discuția despre provocările actuale ale lexicografiei, în contextul informatizării. Aceste provocări s-au articularat odată cu identificarea noilor nevoilor culturale ale societății actuale, aflată într-o dinamică pe care n-a cunoscut-o niciodată în istoria sa, în epocile trecute. În ultimele decenii, lexicografia din întreaga lume a cunoscut un amplu proces de inovație, concretizat în adaptarea mijloacelor de redactare la instrumentele informatice, precum și la interconectarea cu alte domenii de cercetare. *Informatizarea lexicografiei academice românești*, studiu semnat de Elena Isabelle Tamba, ne oferă o imagine de ansamblu privind demersurile de informatizare a cercetărilor din acest domeniu, după ce este prezentată situația informatizării dicționarelor-tezaur ale altor cinci limbi: franceză, spaniolă, italiană, germană și engleză. Studiul lui Marius-Radu Clim, *Lexicografia și evoluția dicționarelor: între formatul tipărit și cel digital* se articulează pe nevoile cercetărilor lexicografice în era digitală, de la informatizarea dicționarelor, la crearea de resurse lingvistice digitale, prezentând câteva încercări de realizare a unor corpusuri de limbă română. Autorul subliniază strânsa legătură dintre dezvoltarea socio-culturală și concepția despre lume și viață a unei comunități lingvistice și modul în care aceasta transpare în dicționarele limbii respective. Concluzia lui Marius-Radu Clim, este că „evoluția digitală a determinat scăderea aparițiilor în format tipărit a dicționarelor”, concomitent cu apariția variantelor digitale de dicționare, indispensabile utilizatorilor în mediul virtual.

Cea de-a doua parte a volumului reunește, sub titlul *Proiecte. Lexicografia academică românească în context național și internațional*, nouă prezentări ale unor proiecte individuale sau de echipă, finanțate din fonduri extrabugetare. *Gândirea specifică și gândirea europeană în semantismul românescului a lăsa* (1995–1997) este proiectul Cristinei Florescu, din care a rezultat o monografie lexicală amplă, publicată la Editura Document din Iași în 1999, care a fost posibilă „datorită deprinderilor lexicografice ale autoarei și a dus la rezultatul cel mai important al cercetării: identificarea spectaculoasă și unanim acceptată a sensului specific lexemului românesc, continuator al latinescului *lassare*” (p. 179).

În continuare, Gabriela Haja prezintă două dintre proiectele implementate în Departament, finanțate de CNCSIS. Proiectul *Dicționarul limbii române (DLR) în format electronic. Studii privind achiziționarea*, derulat în perioada 2003–2005, coordonat de Cristina Florescu, a constituit o primă concretizare a ideii de informatizare a DLR. Rezultatele științifice enumerate sunt importante, dar ne oprim asupra ultimului, dată fiind relevanța lui pentru cercetarea din departamentul ieșean: „o echipă de cercetare omogenă, care a găsit un limbaj comun și a obținut rezultate promițătoare” (p. 183). Unii dintre membrii echipei se regăsesc și în proiectul CNCSIS coordonat de Gabriela Haja, *Resursele lingvistice în format electronic. Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars VII. Regum I, Regum II* – ediție critică și corpus adnotat (2006–2007). De asemenea, proiectul *DLRI*.

³ *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, în Cristina Florescu (coord.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.

Bază lexicală informatizată. Derivate (2007–2008), coordonat de Cristina Florescu, a fost o continuare a primului proiect prezentat în volum.

Următoarele două proiecte prezentate, *eDTLR. Dicționarul tezaur al limbii române în format electronic (2007–2010)* (Gabriela Haja) și *CLRE. Corpus lexicografic românesc esențial. 100 de dicționare din Bibliografia DLR alinate la nivel de intrare și, parțial, la nivel de sens (2010–2013)* (Elena Isabelle Tamba), ca și ultimele două, care încheie volumul, *ENeL – European Network of e-Lexicography (2013–2017)* (Marius-Radu Clim) și *DMRIT. Dicționarele multilingve românești. Istoric și tipologie (2016–2017)* (Alina Mihaela Pricop), se înscriu „în seria demersurilor de informatizare a cercetării lexicografice academice din România” (221). Colectivul de cercetare ieșean demonstrează preocupări constante și rezultate promițătoare în acest domeniu.

Un proiect finalizat cu un rezultat excepțional este *Terminologia românească meteorologică științifică și populară a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic (2011–2016)*, coordonat de Cristina Florescu. Volumul publicat în 2015 la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, intitulat *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice*, ca și *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, publicat doi ani mai târziu la aceeași editură, inventariază terminologia științifică, precum și cea populară referitoare la fenomenele atmosferice, excerptate din surse foarte variate. Demersul este unul de pionierat, iar domeniul abordat, foarte ofertant. Rigoarea științifică interdisciplinară cu care s-a realizat cercetarea a garantat succesul de care s-au bucurat cele două volume între specialiști.

În ansamblul său, volumul pe care l-am prezentat are menirea de a pune „la dispoziția publicului mai puțin familiarizat cu domeniul elemente prin care se poate înțelege locul și rostul dicționarului tezaur, redactat sub egida Academiei, în cultura noastră, dar și în relație cu alte culturi, apropiate ori mai îndepărtate” (p. 7).

Studiile adunate în volumul la care ne referim completează bibliografia românească de specialitate cu o privire istorică asupra lexicografiei adusă la zi, alăturându-se altor lucrări, semnate de Lazăr Șăineanu, B. P. Hasdeu, Sextil Pușcariu, Mircea Seche sau Gabriel Vasiliu.

COSMINA-MARIA BERINDEI

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviță, 21
cosminamariaberindei@yahoo.com*

MARIA MARIN (coord.), MIHAI CONȚIU, BOGDAN MARINESCU, CARMEN-IOANA RADU, MARILENA TIUGAN, *Graiurile din Sălaj – Studiu lingvistic. Texte dialectale. Glosar*, București, Editura Academiei Române, 2017, 275 p.

Apărut cu sprijinul Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj, volumul conține, alături de textele dialectale propriu-zise (p. 77–193), o serie de secțiuni ce constituie partea introductivă, deosebit de importantă: *Introducere* (p. 7–12), *Sigle și abrevieri bibliografice* (p. 13–21), *Lista localităților anchetate și a informatorilor* (p. 23–26), *Harta localităților anchetate* (p. 27), *Studiul lingvistic* (p. 31–64) cuprinzând următoarele aspecte: *Fonetica*, *Morfosintaxa*, *Topica*, *Sistemul diminutivelor în graiul sălăjean*, o pagină dedicată *Concluziilor* (p. 65), și considerații și precizări cu referire la *Transcrierea fonetică* (p. 66–73).

În partea introductivă sunt expuse câteva precizări cu referire la culegerea textelor, elaborarea lucrării, studiul lingvistic, glosarul. În dialectologie, culegerea materialului ilustrativ pentru limba vorbită la nivel dialectal joacă un rol esențial (p. 7). Încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, originalitatea folclorului din această zonă, cât și particularitățile graiurilor sălăjene au atras atenția,